

Vòng quanh hệ thống thư viện

Hy vọng từ “Hòn đá xanh”

NHÓM PV VHVN

Sinh viên Đại học Khoa học Tự nhiên tìm tài liệu trong thư viện

• Thiếu đồng bộ

Năm 1999 khi làm luận văn tốt nghiệp, Ngọc Long, sinh viên Trường Đại học KHXH và NV đã chọn thư viện Khoa học Xã hội ở số 34 Lý Tự Trọng làm nơi vừa tham khảo tài liệu vừa viết bài luận. Lúc đó thư viện còn là một căn nhà xây theo kiểu Pháp với cầu thang gỗ và một phòng đọc sách lúc nào cũng đông người. Sáu năm sau do nhu cầu công việc Long quay trở lại thư viện, lúc này đã là một tòa nhà mới xây bề thế, hiện đại. Thế nhưng chỉ sau một buổi Long đã có nhận xét: “Chỉ được tòa nhà

là mới chứ thư viện còn kém hơn ngày xưa”. Long ngán ngẩm cho biết “Mình muốn dùng máy tính xách tay nhưng cả phòng chỉ có vài chỗ cắm mà lại nằm tại góc hay khu vực thủ thư ngồi nên đành chịu, không lẽ đuổi người khác đi để lấy chỗ”.

Bác N một dịch giả nổi tiếng, người thường xuyên làm việc với thư viện cũng cho biết: “Trước phòng tra cứu nằm ngay cạnh phòng đọc, người thủ thư có thể quản lý cả hai, người đọc cũng dễ dàng tham khảo tài liệu. Nay phòng đọc lầu 2, tra cứu lầu 1 mỗi lần cứ phải lên xuống rất vất vả”. Bên cạnh những bất cập về kiến trúc, việc phục vụ cũng còn nhiều trục trặc nhất là khi thư viện đang tiến hành trẻ hóa. Một thủ thư đã làm việc tại thư viện lâu năm cho biết, trước đây thư viện luôn đông bạn đọc nhưng kể từ khi chuyển từ cơ sở Lê Văn Sỹ về lại 34 Lý Tự Trọng thì số bạn đọc giảm hẳn, chủ yếu chỉ vào buổi sáng. Ngoài ra, thời gian hoạt động của thư viện cũng gây nhiều khó khăn nhất là cho giới sinh viên. Thủy, sinh viên Trường KHXH và NV cho biết, sáng tới 11 giờ và chiều đến 16 giờ là thư viện đã ngừng cho mượn sách mà đó lại là giờ lên lớp của sinh viên, đã vậy buổi trưa thư viện cũng không cho ở lại đọc nên sinh viên chạy qua thư viện khác.

Tuy nhiên, chính sự lạc hậu trong công tác quản lý mới thật sự là rào cản lớn nhất đối với sự hoạt động của thư viện Khoa học và Xã hội hiện nay. Đến bây giờ thư viện vẫn một kiểu quản lý sách cổ điển với những ngăn kéo chứa phiếu, ai muốn đọc sách nào phải tự ghi ra đưa cho thủ thư đi tìm. Đã từ hơn 3 năm nay, thư viện Trường Đại học Bách khoa áp dụng hình thức quản lý mượn sách thông qua thẻ sinh viên dưới dạng từ. Chỉ cần đưa qua máy quét là toàn bộ thông tin về số sách sinh viên đã mượn, đã trả hay chưa đều rất rõ ràng. Bên cạnh đó, thư viện Đại học Bách khoa còn có một hệ thống

mạng hoàn chỉnh với phần mềm quản lý thư viện và một hệ thống cơ sở dữ liệu được cập nhật thường xuyên.

Thạc sĩ Văn Thị Bông, Giám đốc thư viện Trường Đại học Bách khoa cho biết: “Tất cả thông tin đều được cập nhật đều đặn, hiện nay trên trang web của thư viện đã có liệt kê đầy đủ các tài liệu ngoại văn mới nhập, các bài luận thạc sĩ, tiến sĩ của tháng 7 và thông tin về các cuốn sách mới nhất hoặc ấn tượng nhất”. Tuy nhiên, thư viện Đại học Bách khoa cũng không phải đã hoàn toàn ổn định, thư viện hiện có 280 chỗ ngồi vậy mà trung bình mỗi ngày phải tiếp từ 600-700 sinh viên, đó là chưa kể số 15.000 sinh viên đăng ký thẻ thư viện mỗi năm. Kết quả là hiện nay thư viện phải chuyển từ chế độ chỉ cho mượn mang về cùng lúc 2 cuốn lên thành 4 cuốn, “tất cả chỉ để tránh tình trạng các em ngồi lê lét khắp mọi nơi để đọc vào lúc cao điểm” cô Văn Thị Bông nói.

- **“Hòn đá xanh” với mục tiêu thư viện cấp thế giới**

Thư viện Bách khoa dù có một hệ thống quản lý sách vào hàng hiện đại nhưng vẫn gặp một trở ngại rất lớn ở nguồn sách. Dù rất cố gắng nhưng với nguồn kinh phí có hạn thư viện mới chỉ có 12.446 tên sách với 38.505 cuốn, vẫn còn quá ít so với nhu cầu của sinh viên. “Đây cũng là tình trạng chung của các thư viện thành phố, kể cả các thư viện lớn như Tổng hợp hay Khoa học xã hội, lượng sách báo tài liệu cũng chỉ có giới hạn” - Thạc sĩ Nguyễn Minh Hiệp, Giám đốc thư viện ĐH Khoa học Tự nhiên nhận xét. Hiện nay tiến sĩ đang ra sức đưa thư viện của trường trở thành một thư viện liên thông với hàng trăm thư viện trên thế giới dựa trên sự hỗ trợ của một phần mềm có cái tên khá ngộ nghĩnh “Hòn đá xanh” (Greenstone).

Thực chất đây là một phần mềm miễn phí có mã nguồn mở giúp tạo ra một chuẩn lưu trữ thông tin để các thư viện hoặc những người có thông tin cung cấp và truy cập hệ thống thư viện số Greenstone toàn cầu. Nhờ có phần mềm này người sử dụng có thể truy cập vào hàng trăm thư viện trên thế giới trong đó có thư viện ĐH Khoa học Tự nhiên để tìm kiếm thông tin như đang tìm thông tin trong một thư viện duy nhất. Theo thạc sĩ Hiệp thì “Có thể ví thông tin từ các chương trình tìm kiếm trên Internet như bột mì, nếu muốn dùng phải nhào nặn rồi nướng lên còn ở đây với hệ thống Greenstone bạn đọc được cung cấp trực tiếp bánh mì, tiết kiệm được thời gian và công sức tìm kiếm”. Hệ thống này dựa chủ yếu trên sự tình nguyện của người cung cấp thông tin theo nguyên tắc “đóng góp chung để cùng sử dụng”.

Một điều thực tế là các thư viện các trường đại học dù sao vẫn không thể sánh ngang hàng với các thư viện tầm quốc gia hay thành phố như thư viện Khoa học xã hội về số đầu sách, về các loại tài liệu quý, có giá trị nghiên cứu cao. Dù sao thì thư viện trường được xây dựng với mục tiêu phục vụ một số lượng hạn chế sinh viên, cán bộ nghiên cứu giảng dạy trong trường. Thế nhưng, trong khi các thư viện đó vẫn đang liên tục phát triển để đáp ứng với những yêu cầu mới trong công cuộc hiện đại hóa đất nước, thì các thư viện lớn vẫn án binh bất động với những nguyên tắc quản lý bảo thủ truyền thống, chỉ ý lại vào kho tàng sách quý, độc quyền dành cho các nhà nghiên cứu mà bỏ quên nhu cầu được đọc của đại đa số người dân.